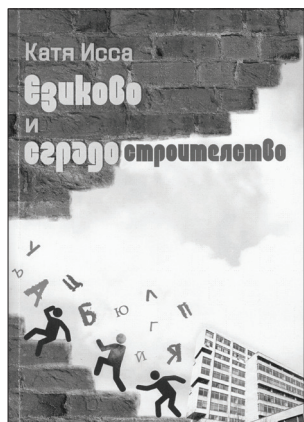


## ТЕРМИНИТЕ – ТУХЛИ В СГРАДАТА НА ЗНАНИЕТО



Катя Исса. *Езиково и сградостроителство*. Велико Търново, 2012.

В монографията с малко странно- и нестандартно заглавие „Езиково и сградостроителство“ са обобщени решенията на проблемите, произтичащи от идеята на авторката да построи матрица от пресичащи се координати на две предметни области (език и архитектура) – идея с голям практически заряд и много актуална в съвременното научно интердисциплинно пространство.

Основната цел на авторката всъщност представлява комплекс от няколко цели, които тя нарича целеви компоненти и изпълнява в течение на изложението. Те са насочени съответно към:

- практическата работа по извеждане от тяхната езикова форма на смисъла на термините за свойства, състояния и процеси (които се изучават по български език от чуждестранните студенти в първи курс на Университета по архитектура, строителство и геодезия);

- своеобразната полистилистика на научната реч;

- паметта за езика в архитектурата или архитектурата на езика като речева изява.

По този начин тя много сполучливо композира основната цел, чийто обобщен смисъл е да предложи теоретико-методически модел за преподаване на строително-архитектурната терминология на чуждестранните студенти. Задачите, съответстващи на

така формулираната цел, са много сполучливо подбрани, като са свързани с актуалността на темата, от една страна, и със спецификата на българския език, от друга страна. Но тъй като са многобройни, тук няма да се спирам на тях. Само ще подчертая, че те са успешно изпълнени и резултатите от тяхното решаване ще намерят пряко приложение в учебната практика. От тях произтичат и редица конкретни приноси, които ще обобща по-нататък.

Монографията се състои от три части, подходящо композирани по класическата схеми, при което заключението е своеобразен отглас на въведението.

Първата част е „Езикът и възможностите му да строи свят чрез думи – архитектурата и възможностите ѝ да строи свят чрез сгради“. Както показва още заглавието, тя представлява паралел между езиковото строителство и сградостроителството. Интересна е обаче не само идеята за такъв паралел, а много повече резултатът от него, тъй като се откриват пресичащи се координати както върху оста на пространството, така и върху оста на времето, тъй като той е направен не от самоцелно любопитство, а за да създаде у чуждестранните студенти навици и умения да боравят с българското слово. И именно затова К. Исса търси и открива успоредиците в комплекса от функции и тяхното взаимодействие. От тях на свой ред идва съпоставката между модулите в строителството и морфемните модули. Така вниманието се съсредоточава върху усвояването на архитектурната терминология, което се конкретизира въз основа на знанието за съставлящите компоненти на термините. В този смисъл авторката предлага модел, който поставя морфематиката в услуга на дисциплината „Строителни материали“, съпоставяйки ги със съответните термини чрез значението на техните морфемни.

Този модел се основава на предпоставки, установени от авторката в нейните предварителни наблюдения и

изследвания, и достига до факти, които доказват, че за студентите от I курс „най-подходящо се явява утвърждаването на знанията от и за словообразователната система на българския език, в която организиращ компонент е словообразователният формат“. Спирайки се на въпроса за терминостроителството, тя ясно подчертава, че целта му при чуждестранните студенти има друг смисъл – не да създават (строят) нови думи термини, а да разшифроват техния смисъл, като правят възстановка на построяването им.

Друг интересен момент в първата част е съпоставката между двата термина *езиково строителство* и *сградостроителство* във връзка с интердисциплинарния дискурс, оказал се основа за специализираното чуждоезиково обучение. Оттук идва и особено същественото обсъждане на термина *езиково строителство* с оглед на неговото интерпретиране в българското езиковедие. Взема се под внимание Първата национална конференция по езиково строителство, като се прави критичен анализ на схващанията, които приравняват двата термина *езиково строителство* и *езикова култура*.

Във втората част „Архитектурно-строителните термини в българския език на чуждестранните студенти в УАСГ“ се представя класификацията на основните термини за свойства, състояния и процеси, които се изучават в I курс. Трябва да подчертая, че това не е просто систематизация, а систематизация, ориентирана към нуждите на езиковото обучение при чуждестранните студенти в този университет. Прави впечатление, че авторката не е избрала например термините за назоваване на предмети, а термини за означаване на абстрактни същности, които са по-лесни за структуриране (например чрез падежната граматика), но по-трудни за разбиране и усвояване. И именно затова много точно се е насочила към метода на експериментализма като към принцип за класификацията им.

Така в обекта на изследване К. Исса включва и средствата, методите и подходите, чрез които да се постигне по-висока ефективност в

овладяването на строително-архитектурните термини в учебния процес на чуждестранните студенти от УАСГ. Важно е да се отбележи, че обосновано и целенасочено авторката разширява обхвата на методите, като включва и социолингвистични, и психолингвистични методи.

Сърцевината на изследването са проблемите около значението на термините, назоваващи свойства, състояния и процеси, типове на семантичните им структури, при което специално внимание се отделя на понятийно-семантичните категории, както и на метатермините понятиен признак, онтологичен признак и номинационен признак. Така например, като използва съществуващите класификации на семантичните структури, тя отново с внимание към обучението разглежда по-подробно тези от тях, които присъстват в текстовете на дефинициите в учебния материал на УАСГ.

Напълно основателно както във връзка с теоретичната обосновка на терминообразуването, така и с оглед на обучението авторката залага на асоциативния компонент в своя модел на терминостроителство, поради което отделя внимание на семантичните техники за терминологична номинация – особено на метафората.

Специално се поставя особено актуалният проблем в съвременната терминология (а и в по-широк езиков план): Какви стратегии да се изберат спрямо интернационалните и чуждите термини? Обърнато е внимание на специфичните за терминологията проблеми на стандартизацията.

Третата част е озаглавена „Езикът и архитектурата. Езикът на архитектурата“. Тя композиционно затваря кръга на повествованието с нова съпоставка между езика и архитектурата в диахронен и синхронен план.

Сумирани накратко и в много общен вид, приносите на този труд могат да бъдат представени по следния начин:

Предлага се многостепенен модел за обучението по специалния език на архитектурата и особено за усвояване на термините, означаващи свойства,

състояния и процеси, които се изучават в I курс на УАСГ. Освен за конкретната цел, за която е предназначен, този модел може да бъде полезен при преподаването на всички термини от посочения тип.

Изработва се модел за преподаване на строително-архитектурната терминология, съобразен с морфологичния (префиксно-суфиксен) тип на българския език. Както предходният, така и този модел има широка мултидисциплинна стойност.

Намира се същността на необходимата за обучението по българския език на чуждестранни студенти прагматична информация, като се установяват възможните асоциации, дължащи се на факта, че и асоциациите, и студентите идват от различни култури. Тази информация се включва в схемите (представени и чрез конкрет-

ни речеви упражнения) за овладяване на строително-архитектурните термини – това е постигнато особено сполучливо при метафоричните.

Установяват се паралели между архитектурата и граматичната композиция на езика, които успешно се впрягат в учебния процес за изучаване на терминологията.

С оригиналния си замисъл, с интересните факти, с раздвижения език и стил монографията на Катя Исса несъмнено ще привлече вниманието на езиковедите, а също така и на специалистите от различни области. Същевременно тя ще бъде от още по-голямо значение в практиката на обучението по специализиран български език, а в по-широк план – и за терминостроителство.

*МАРИЯ ПОПОВА*